

Role Grantové agentury ČR v probíhající reformě výzkumu a vývoje

Petr Matějů
předseda GAČR



Kontext

Reforma VaVal a očekávané důsledky
pro účelové financování

- **Koncentrace prostředků na VaV do menšího počtu rozpočtových kapitol (poskytovatelů)**
 - sjednocení pravidel a kritérií financování
 - větší transparentnost v rozdělování prostředků
 - zřetelnější vymezení základního a aplikovaného výzkumu (pro účely financování, vazba na Rámec společenství)
- **Nahrazení výzkumných záměrů novým systémem institucionálního financování: kontinuální systém financování založený na:**
 - hodnocení výsledků dosažených v minulosti (5 let)
 - národních prioritách VaVal (Národní inovační politika, Národní politika VaV, DZSV)
 - výsledcích mezinárodního auditu VaVal

2

Kontext

Reforma VaVal a očekávané důsledky
pro účelové financování

- **Změny v hodnocení výsledků VaVal**
 - **větší důraz na „excelenci“ v základním výzkumu**
 - posílení váhy statí v impaktovaných časopisech a impaktovaných „proceedings“ u většiny oborů;
 - vytvoření speciálního režimu pro vybrané obory humanitních a sociálních věd (NRRE) – posílení váhy publikací v recenzovaných (neimpaktovaných) časopisech a v monografiích vydaných v renomovaných nakladatelstvích;
 - **větší důraz na skutečné (ekonomicky měřitelné) využití výsledků aplikovaného výzkumu**
 - sledování vazby výsledku na aplikaci
 - hodnocení ekonomického efektu
 - základní výzkum bez výsledků nebude možné nadále vykazovat jako „aplikovaný“ výzkum → přesměrování prostředků na skutečný základní výzkum

3

Kontext

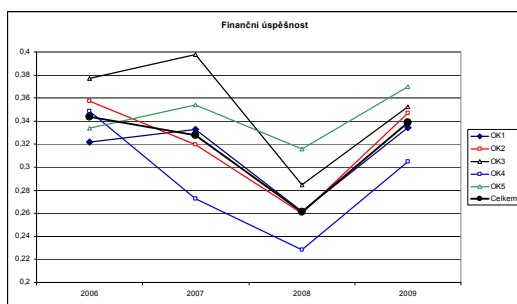
Reforma VaVal a očekávané důsledky
pro účelové financování

- **Založení Technologické agentury:**
 - hlavní hráč na poli účelového financování aplikovaného výzkumu
 - hlavní partner GAČR – dominantní poskytovatel prostředků na základní výzkum
 - → zřetelnější rozlišení základního a aplikovaného výzkumu pro účely financování
- **Růst podílu prostředků na základní výzkum rozdělovaných prostřednictvím GAČR**
 - účelové prostředky v mld.: 2009 **1,8**; 2010 **2,0**;
2011 **2,7**; 2012 **3,1**
- **Do nákladů na účelově financovaný základní výzkum je třeba co nejdříve zahrnout i odpovídající části mezd**
 - požadavek EK
 - Snaha GAČR vytvořit finanční podmínky pro kontinuitu týmů

4

Kontext

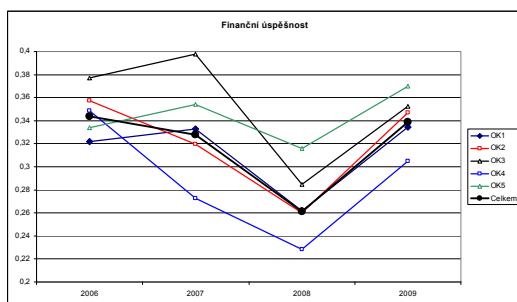
Vývoj úspěšnosti příhlášek v letech 2006 – 2009



5

Kontext

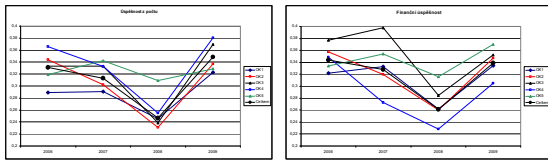
Vývoj finanční úspěšnosti v letech 2006 – 2009



6

Kontext

Vývoj úspěšnosti v letech 2006 – 2009



7

Důsledky reformy pro GAČR

- Rušení řady rezortních grantových schémat a větší koncentrace prostředků → **růst počtu přihlášek** (zejména v počátečním období)
- Zahnutí mezd do nákladů projektů → **růst průměrných nákladů na projekt**
- Postupné ukončování výzkumných záměrů → **růst podílu rozsáhlejších, delších a finančně náročnějších projektů** (podpora větších a pro českou vědu významných týmů)

8

Důsledky reformy pro GAČR

- Změna v hodnocení výsledků základního výzkumu
 - zvýšení nároků na podávané přihlášky (u standardních projektů větší pozornost věnovaná předchozím výsledkům řešitele, resp. řešitelů)
 - posílení váhy vynikajících výsledků v hodnocení projektů
 - GAČR (stejně jako ostatní poskytovatelé) musí prokázat efektivitu vynaložených prostředků
 - vynikající výsledky (t.j. výsledky s vysokou bodovou hodnotou dle Metodiky hodnocení VaV) se budou díky novému systému institucionálního financování po dobu 5 let výrazně promítat do rozpočtů poskytovatelů a institucí (multiplikativní efekt účelového financování)

9

Důsledky pro grantový systém

- ▶ Celkově větší odpovědnost GAČR za efektivitu vynaložených prostředků
- ▶ Větší nároky na posuzovací systém a procedury: objektivita, transparentnost, omezení prostoru pro klientelismus, standardizace kritérií



- ▶ Nebezpečí dalšího „přehřívání“ prostředí pro vnější posuzování, zejména u zahraničních posuzovatelů
- ▶ Požadavek zvýšit odpovědnost komisí a zpravodajů
- ▶ Zajistit lepší vnitřní kontrolu nad objektivitou zpravodajů (v rámci komisí)



PROFESIONALIZACE POSUZOVÁNÍ A HODNOCENÍ

→ **PANELY**

10

Hlavní problémy k řešení

- V dosavadních POK nebyla stanovena **jasná a stejná** kritéria pro **hodnocení navrhovatele a řešitelského týmu** ani pro **hodnocení výsledků projektu**
- Příliš obecně stanovená **kritéria pro členství v POK i OK**, často se uplatňoval „zastupitelský“ princip na úkor vysoké odbornosti a nezávislosti
- **Nízký podíl projektů zamítnutých před zahájením externího posuzování**
- **Nadměrné a často zbytečné zatěžování externích posuzovatelů** → klesající ochota poskytovat kvalitní posudky

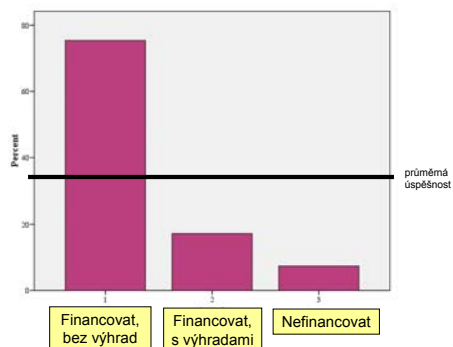
11

Hlavní problémy k řešení

- **Koncentrace hodnocení do vysokých bodových hodnot (mezi 8 a 9)** → rostla role zpravodajů bez větší „kontroly“ jejich rozhodování, prostor pro klientelismus
- **Tendence upřednostňovat méně nákladné projekty**, velké projekty často stejné kvality (potenciálně většího významu) jsou zařazovány do skupiny P a posléze F

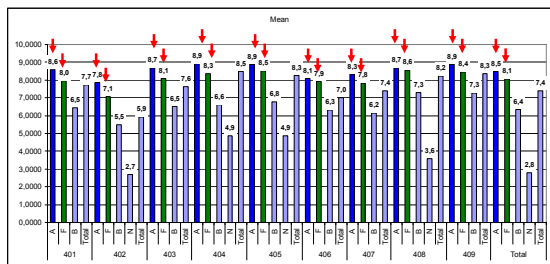
12

Typické rozložení doporučení posuzovatelů



13

Průměrná bodová hodnocení projektů podle konečného statusu (A, F, B, N)



A=financovat F=Financovat v případě dostatku prostředků
 B=přepracovat N=špatný projekt

14

Některé výsledky analýzy faktorů ovlivňujících zařazení do skupiny:

A
 (financovat)
 nebo
F
 (financovat jen v případě dostatku prostředků)

Analýza vlivu doporučení (1-3), průměrných bodů (0-10) a nákladů na projekt na rozhodnutí projekt financovat
(rozhodování mezi zařazením do A nebo F)
Logistická regrese

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1	prumhod	-1,327	,516	6,600	1	,010	,265
	prmABS	,441	,162	7,422	1	,006	1,555
	top25	-1,216	,241	25,402	1	,000	,297
	Constant	-1,321	1,794	,542	1	,461	,267

a. Variable(s) entered on step 1: prumhod, prmABS, top25.

Projekt patří ke čtvrtině nejnákladnějších

16

Analýza rozhodování na základě doporučení a průměrného hodnocení

pouze 34 % zamítnutí bylo statisticky korektních

Classification Table^a

Skutečná rozhodnutí mezi A a F		Predicted		
		finan		Percentage Correct
Observed	F, .00	A, 1.00		
Step 1 finan	F, .00	→ 64	→ 126	33.7
A, 1.00	A, 1.00	→ 42	→ 262	86.2
Overall Percentage				66.0

a. The cut value is .500

86 % udělení bylo statisticky korektních

66 % všech rozhodnutí bylo statisticky korektních

17

Proč panely?

- **Profesionalizace činností spojených s posuzováním přihlášek a hodnocením projektů**
 - jasněji určená pravidla a očekávání (závazky)
 - vyšší odborné nároky na výběr panelistů
 - větší odpovědnost „panelistů“ (vzájemná kontrola)
 - odpovídající odměna kompenzující čas i odpovědnost
- **Vytvoření prostředí, které umožní kolektivní a transparentní nastavování „úrovní“ pro posuzování přihlášek a jejich zařazování do příslušných skupin**
 - další posílení významu zpravodaje, ale ...
 - ... zavedení principu vzájemné „kontroly“ zpravodajů: každý projekt budou mít na starosti 4 členové panelu: 2 zpravodajové, z nichž jeden bude hlavním zpravodajem + 2 oponenti (3 budou vybráni náhodně)
 - žádné bodování → kolektivní zařazování do skupin

18

Stručné představení návrhu panelového systému

- **Vytvoření panelů** (mezi 8 a 12 členy, včetně předsedy)
 - vytvořen nový nominační formulář (jasněji formulovaná kritéria, vazba na metodiku hodnocení výsledků, mohla nominovat i fyzická osoba)
 - při výběru byl kladen větší důraz na odbornou úroveň (publikace, IF, citace)
 - členy panelů z došlých návrhů jmenovalo předsednictvo GAČR na základě doporučení komise složené z členů předsednictva, zástupců RVV a Kontrolní rady GAČR (zpravidla po konzultaci s příslušnou Odbornou komisí při RVV)
 - panel by měl zpracovat cca 80 přihlášek + běžící projekty
 - panel tajnou volbou navrhuje předsedy a místopředsedy, jmenuje předsednictvo → členové OK

19

Stručné představení návrhu panelového systému

První stupeň - první kolo

- **Cíle**
 - členové panelu se seznámí se všemi přihláškami
 - vyřazení 30 % nejméně kvalitních projektů
 - navržení externích oponentů pro postupující projekty
 - příprava „profilu“ projektu pro druhý stupeň
- **Postup**
 - návrhovatel podává přihlášku do panelu (multidisciplinární +1) – jen anglicky
 - každý člen panelu má elektronicky přístup ke všem přihláškám
 - každý návrh na projekt bude přidělen 4 členům panelu (2 zpravodajové, 2 oponenti, 3 ze 4 určení náhodně)
 - každý člen panelu posuzuje okolo 20 přihlášek, všichni dodržují proporce 30:40:30
- **Výsledek**
 - **Kategorie A (30 %)**: vysoce kvalitní návrh, doporučen k postupu do 2. fáze
 - **Kategorie B (40 %)**: průměrný návrh, doporučen k postupu do 2. fáze
 - **Kategorie C (30 %)**: méně kvalitní návrh, nedoporučen k postupu do 2. fáze

Stručné představení návrhu panelového systému

Po prvním kole

Evaluační profil projektu po 1. zasedání:

- Posudek od hlavního zpravodaje
- Posudek od druhého zpravodaje
- Zařazení do jedné ze skupin od všech 4 interních posuzovatelů
- Zdůvodněné rozhodnutí vyřazení před 2. kolem
- U postupujících projektů pořadí/preference pro oslovení zahraničních (domácích) posuzovatelů

Kancelář GAČR rozesílá žádosti o posudky

21

Stručné představení návrhu panelového systému

První stupeň – druhé kolo

- **Cíle**
 - seznámení se **všemi** postupujícími přihláškami a s **došlými posudky**
 - **opět vyřazení 30 % nejméně kvalitních**
 - postoupení zbývajících přihlášek příslušné Oborové komisi
- **Postup**
 - zpravodajové projektů (vždy 2) představí návrh, profily hodnocení z předchozích fází a všechny posudky, navrhuji financovat - nefinancovat
 - **na základě diskuse** panel rozdělí všechny návrhy do tří skupin:
 - **Kategorie A (30 %)**: rozhodně financovat – pořadí
 - **Kategorie B (40 %)**: financovat v případě dostatečného množství prostředků – pořadí
 - **Kategorie C (30 %)**: s ohledem na profil a dostupné prostředky nefinancovat
 - u projektů ve skupině A a B se projedná adekvátnost požadovaných financí, přiměřenost plánované pracovní kapacity, investice, atd.
 - vyhotoví se protokol o hodnocení každého projektu, souhlas všech členů panelu

22

Stručné představení návrhu panelového systému

- **Druhý stupeň – projednání projektů v Oborové komisi**
 - OK sestaví výsledné pořadí návrhů obdobně jako v současném systému (projekty podávané členy panelů se projednávají ve speciálním režimu)
- **Třetí stupeň – projednání návrhů OK v předsednictvu GAČR**

23

Současný stav

- **Vláda schválila novelu Statusu GAČR**
- Po doplnění o vazby na Rámec společenství (Nařízení komise č. 800/2008) **RVV schválila Zadávací dokumentaci pro vyhlášení soutěže pro rok 2009** (Standardní projekty, Post-doktorské projekty, Bilaterální projekty), **soutěž vyhlášena 26.3.2009**
- **GAČR připravila návrh pozměňovacího návrhu k novele zákona 130/2002**, pozměňovací návrh přijat a v rámci zákona schválen
 - **pro projekty financované v rámci účelové podpory základního výzkumu se lhůta na uplatnění výsledků prodlužuje z 250 na 730 dní**
 - **vyjasnění kompetencí a pravomocí Kontrolní rady GAČR**
- Proběhly nominace do panelů, **panely ustanoveny** a v současné době **probíhají první zasedání**

24

Budoucí vývoj

- Vznik TA ČR – restrukturalizace některých oborů
- Přejechod na odměňování podle úvazků
- Doladění panelového systému hodnocení
- Závazné texty – Zadávací dokumentace a Smlouva (Rozhodnutí) – již ne Grantový systém

25

Děkuji za pozornost

26
